

Истина о бејби-бум генерацији

Тони Цајџ

Оно што смо
завештали својим
наследницима
било је далеко мање
од оног што смо
наследили

Данас, када британска влада тражи да педесет одсто свршених средњошколаца похађа универзитет, јаз између квалитета образовања које је стекла мањина у приватним школама од оног добијеног у свим осталим већи је него икад од четрдесетих наовамо. Припадници мањине доследно постижу веће успехе од својих вршњака у државним школама – што је прљаву мала тајна коју нико не признаје, али од које нове лабуристичке владе хвата паника. Заиста је чудно грдити приватне школе што успевају на тржишту и истовремено награђивати банкаре за такво исто понашање.

Узастопни министри просвете озаконили су и подстакли „академије“ – изокола поново уводећи, уз помоћ приватног новца, исти онај процес селекције чијим су се укидањем, из егалитарних разлога, некад гордо хвалили. У међувремену, у британском кабинету имамо више бивших ученика приватних школа него у много протеклих деценија – седамнаест, по мом рачуну – и првог премијера са старог Итона од 1964. Можда је требало да се држимо меритократије.

Током повремених посета Кембриџу запрепасти ме атмосфера сумње и опадања. Оксбриџ извесно није одолео демагошкој моди: оно што је седамдесетих почело као иронично самоизругивање – „Овде на Кингсу имамо правила и традиције старе пет векова, али их не схватамо баш озбиљно, ха, ха!“ – претворило се у општу збрку. Ревносно самопреиспитивање у корист егалитаризма, које смо затекли 1966. године, срозало се у нездраву опседнутост – ваљало је по сваку цену одржати утисак да то место ни-

Летњиковица Чеслава Милоша у Красногрудима

кад не би прихватило елитистичка мерила селекције нити било какву праксу социјалног раслојавања.

Нисам сигуран да се ту ишта може учинити. Као и много шта друго у савременој Британији, Кингс је постао место које се дичи сопственим наслеђем. Велича наслеђе отпадништва, неконвенционалности и небриге за хијерархију: погледајте нас – зар нисмо друкчији. Али не можеш да величаш врлине своје јединствености ако ти недостаје утемељена свест о томе шта им је дало посебност и вредност. Установама су потребне садржајне традиције, а бојим се да је Кингс – као и цео Оксбриџ – изгубио додир са својом.

Претпостављам да је све то почело управо у прелазним годинама средњом шездесетих. Ми, наравно, ништа од тога нисмо схватили. Ми смо имали и традиције и њихово кршење; и континуитет и промену. Али оно што смо завештали својим наследницима било је далеко мање од оног што смо наследили, што је општа исти-

на о бејби-бум генерацији. Либерализам и толеранција, равнодушност према спољним мишљењима, гордо осећање посебности које прати прогресивне политичке ставове: то су савладиве противречности, али само у установи која се не плаши да потврди сопствену форму елитизма.

Универзитети *јесу* елитистички: требало би да одаберу најспособније у једној генерацији и пруже им образовање које одговара њиховим способностима – да разбијају елиту и непрестано је изнова стварају. Једнакост прилика није исто што и једнакост резултата. Друштво подељено богатством и наслеђивањем не може исправити ту неправду тако што ће је замакуфлирати у образовним установама – што ће порицати разлике у способностима или ограничавати селективност – а истовремено проширивати јаз у приходи-ма у име слободног тржишта. То је чисто фарисејство и лицемерје.

Припадници моје генерације видели су себе и као радикалне и као чланове елите. Ако то звучи несувисло,

несувислост потиче из извесног либералног порекла које смо интуитивно упијали током година на колеџу. То је несувислост аристократе Кејнза, који оснива Краљевски балет и Уметничко веће за добробит свих, али се постара да тим установама управљају зналци. То је несувислост меритократије: дај сваком шансу, а онда дај привилегије надаренима. То је несувислост мог Кингса и признајем да сам срећан што сам је искусио. Пре неколико година био сам у Красногрудима, обновљеном летњиковцу Чеслава Милоша у близини пољско-литванске границе. Био сам гост Кшиштофа Чижевског, директора Пограничне фондације посвећене признавању сукобљених сећања из тог региона и помирењу локалних популација. Зима је била у јеку и докле год је поглед допирао видела су се снежна поља, ретке групице ледом окованог дрвећа и стражарнице које су обележавале државну границу.

Мој домаћин је прешао на лирски тон док је говорио о будућим културним разманама везаним за кућу Милошевих предака. Ја сам био удубљен у сопствене мисли: стотинак километара на север, у Пилвишкају, у Литванији, живео је и изумро – неки у рукама нациста – огранак Авигејл очеве породице. Из суседног села наш рођак Мајер Лондон емигрирао је 1891. у Њујорк, где је 1914. био изабран за другог социјалистичког конгресмена, а с тог положаја га је отерала срамна алијанса богатих њујоршких Јевреја, које је узнемиравао његов социјализам, и америчких циониста, ужаснутих његовим неприкривеним подорењем према њиховом пројекту.

Наставиће се